

HANGRÓL HANGRA... AZ IFJÚSÁGI KÓRUSÉNEKLÉSÉRT

TEHETSÉGGONDOZÁS KODÁLY SZELLEMEBEN CÍMMEL 2020. március 6-8. között

a Magyar Kórusok, Zenekarok és Népzenei Együttesek Szövetsége – KÓTA és
a Psalmus Humanus Művészetpedagógiai Egyesület szervezésében tartott

TANÁR-TOVÁBBKÉPZÉSÉNEK BESZÁMOLÓIBÓL

(Szerkesztette: K.Udvari Katalin)

A továbbképzés első napja, március 6-a nevezetes dátum, Kodály Zoltán halálának évfordulója. Emlékét tisztelettel idéztük fel a kisgyermek kóruséneklésének jelentőségét megfogalmazó szavaival, amelyek az **É N E K SZ Ó** HANGJEGYES ÉNEK – ÉS ZENEPEDAGÓGIAI FOLYÓIRAT A MAGYAR ÉNEKOKTATÓK ORSZÁGOS EGYESÜLETÉNEK LAPJA XII. ÉVFOLYAM – 1944. DECEMBER 69. számában jelentek meg:

„Nem az a lényeg, hogy drága mesterektől drága hangszerek kezelését tanuljuk. Ebből a zene gyakran egészen kimarad. Hanem az, hogy a magunk erős vagy gyenge, szép vagy csúnya hangján hangszer nélkül megtanuljunk egy-egy dallamot, megérezzük annak lelki tartalmát, amint anyagtól, hangszertől függetlenül száll belénk és belőlünk másokba.(...) Ha pedig odáig jut a gyermek a kótaismeretben, hogy másodmagával el tud énekelni egy kis kétszólamú mesterművet, ezzel százszor több zenéhez jut, mint a napestig tartó zongoracsépléssel. A zene kincsházának kapuját sokan keresik rossz helyen. Bezárt kapukon zörgetnek makacsul s elmennek a tárt kapu mellett. Pedig azon bejuthat mindenki.” KODÁLY ZOLTÁN (Kecskemét, 1882. december 16. – Budapest, 1967. március 6.)

1. Bálint Gáborné Szabó Csilla (1985) Tanító
(József Nádor Általános Iskola és Alapfokú Művészeti Iskola (ÖKO Iskola), Üröm)
2. Balásné Molnár Ildikó (1967) Ének- és szolfézstanár, karvezető
(Fazekas Utcai Általános Iskola és Alapfokú Művészeti Iskola, Miskolc)
3. Csimáné Varga Livia (1967) Ének-zene tanár, karvezető
(Kodály Zoltán Központi Általános Iskola – Toponári Tagiskola – Kaposvár)
4. Fazekas Réka (1984) Ének-zene tanár, karvezető
(Szigetszentmiklósi József Attila Általános Iskola)
5. Opánszki Dávid (1979) Ének-zenetanár, karvezető
(Tamási Áron Általános Iskola, Gimnázium és Német Nemzetiségi Gimnázium – Budapest)

BÁLINT GÁBORNÉ SZABÓ CSILLA (1985)

Tanító

**(József Nádor Általános Iskola és Alapfokú Művészeti Iskola
(ÖKO Iskola), Üröm**

PSALMUS HUMANUS

Hangról Hangra...Az ifjúsági kóruséneklésért

„Tehetséggondozás Kodály szellemében”

A/8591/2016

„Aki zenével indul az életbe, bearanyozza minden későbbi tevékenységét, az életnek olyan kincsét kapja ezzel, amely átsegíti sok bajon. A zene tápláló, vigasztaló elixír, és az élet szépségét, s ami benne érték, azt mind meghatványozza.”

(Kodály Zoltán)

Izgalommal vártam a továbbképzés kezdetét, mert nagyon hasznosnak ígérkezett az előrevetített témák alapján. Valóban, a továbbképzés rövid időtartama ellenére (2020. március 6-8.), rengeteg hasznos segítséget kaptunk.

Eddig is tudtam, hogy a zene milyen fontos, de ez a hétvége, valahogy még erősebbé tette bennem ezt az érzést, megerősített abban, hogy amit csinálok és próbálok átadni a tanítványaimnak, az nem hiábavaló (a sok negatív hatás ellenére, amit az ember, akár a tanítványaitól kap vagy a támogatás hiánya a saját munkahelyén, a kevés óraszám...), sőt, rettentően fontos!

Szerencsésnek mondhatom magam, mert első osztályos korom óta részesültem zenei nevelésben, ének-zene tagozatos iskolába jártam (Kós Károly Ének-Zene Tagozatos Általános Iskola, XII.ker.; Kodály Zoltán Ének-zenei Általános Iskola, II.ker.). Fantasztikus tanáraink voltak: Mitók Mónika, Balázs Árpád felesége Ági néni, Hraschek Katalin, Lovrek Károly, az egyetem mellett, már az ELTE Bartók Béla Énekkara tagjaként Baross Gábor keze alatt énekelhettem, jelenleg, pedig Kovács László keze alatt énekelve fejlődöm. Hangszeren is tanultam (9 évig csellóztam a Solti György Zeneiskolában), mint ahogy majdnem mindegyik osztálytársam játszott hangszeren, s rengeteg közös és együtt szereplős koncerttel örvendeztettük meg a hallgatóságot. Valószínűleg ennek köszönhető, hogy későbbi tanulmányaim mellett a zene mindig szerepelt, s a tanítóképzőben az Ének-Zene Műveltségterületet választottam.

Jelenleg van énekóráim (bár sajnos csak heti egy órában, mert nálunk a német van emelt óraszámában), aminek nagyon örülök, s igyekszem tanítványaimnak minden hasznosat, szépet átadni, de az igazi zenei neveléshez azt látom, hogy ez az óraszám nagyon kevés.

A továbbképzés alatt, fantasztikus előadókkal ismerkedhettünk meg (volt köztük látásból régi ismerős, pl. Dr. Mindszenty Zsuzsánna), tartalmas és hasznos gondolatokat, kézzelfogható és a mindennapjainkba is átvihető gyakorlatokat, játékokat, információs háttérrel kaptunk. Valamint, jó

volt érezni, átvenni az érzést, hogy vannak még, akik szívvel lélekkel, micsoda energiával adják át tudásukat nekünk is és tanítványaiknak.

Az első nap **K. Udvari Katalin** előadásával kezdődött, ami számomra nagyon élvezetes volt. Tudtam, hogy Kodály milyen fantasztikus ember volt, milyen nagy tudással rendelkezett, mégis kaptam új ismereteket, más szemszögből is megismerhettem (pl. milyen gondosan ügyelt az egészséges életmódra), amikre nem térnek ki a tanulmányaink során. A személyes emlékek hallgatása által kicsit mi is átélhettük azt az időszakot, amikor köztünk élt. A régi képeket, felvételeket számomra mindig élvezet megnézni, meghallgatni.

Igazából belefájdult a szívem, hogy amiért régen küzdött, amire ráébresztette az embereket, hogy fontos a zene és a művészetek, támogatta őket a munkájukban, hogy tovább adhassák; azóta az alapműveltség és tájékozottság mennyire messze van az Ő korához képest, mennyire kezd sokak számára feleslegessé válni mind ez. Ez rettenetesen szomorú.

Nagyon tetszett a Vekerdy Tamással készített riport, mindig is hasznos és megfontolandó gondolatai, tanácsai voltak. Egyszer, sikerült elmennem az egyik előadására, ahol személyesen is tudtam vele pár szót váltani. Milyen értékes ember volt Ő is, s milyen jó lenne, ha a felsőbb „erők” végre hallgatnának rá, hogy mi lenne a legjobb a gyerekeknek, milyen lenne a jó iskola...!

Következő előadónk **Baráth Zoltán** volt, aki az informatika világába kalauzolt el minket, kicsit másképpen láttunk bele a zenébe. Tőlem ez nagyon távol áll, de pont ezért, nagyon érdekes volt ezeket az ismereteket megtudni, mert valóban sok lehetőség van benne. Már elgondolkodtam azon, hogy egy-két programot talán ki lehetne próbálni felsőben vagy külön feladatot adni bizonyos tanulóknak, hátha nagyobb kedvet kapnának az ének-zenéhez.

Őt követte **Baráth Yvett** magávalragadó előadása. Én is tanultam hangképzésről tanulmányaim során, valamint szívtam is magamba a tanáraim által a helyes beénekléseket, mégis felelevenítést nyertek ezek a dolgok, sőt megerősítettek abban (óra elején állva kell a beéneklés...), hogy jól csinálom, amit a tanítványaimnak próbálok átadni. Még szívesen hallgattam volna az előadását!

Következett **Dr Mindszenty Zsuzsánna**. Nagyon élveztem az előadását, kicsit tanulóknak (is) érezhettem magam a közös éneklések alkalmával, ami fantasztikus élmény volt a csoporttal, igazán jó társaság jött össze! Nekem rendkívül hasznos volt minden ismeret (még akkor is, ha már esetleg tudtam, most kicsit felfrissült újra), amit átadott nekünk. Kiváltképpen a beéneklés felépítése jött jól, mert nekem valahogy ez az ismeret ilyen szinten valamiért hiányzott (melyik hangról indulok, meddig megyek), bár bizonyos dolgokat tudtam belőle (torna az elején, fokozatosság). Még nem vezetek énekkart (sose lehet tudni mikor jön el az ideje), nagyon örültem annak az ismeretnek, hogy a darabokat milyen módon válasszuk ki a repertoárból például próbára, viszont, ha jobban belegondolok, énekórán is e szerint haladok.

Utána következett **Dr. Bodnár Gábor** előadása. Mivel nem tudok rendesen angolul, így ezt nem éreztem a napi munkámban annyira hasznosíthatónak. Hallhattunk érdekes információkat az angol oktatási rendszerről, egészen más, mint nálunk. Csoportokba lettünk osztva, majd angol szövegek fordításának, közös feldolgozásának segítségével (aminél az angol tudást élvezők voltak előnyben) tehettünk szert az új ismeretekre, természetesen közös megbeszélés keretében. Közben a többieknek az volt a feladata, hogy elénekeljék a kivetített kedves kis angol dalokat (ezt természetesen örömmel vállaltam én is). Felcsillant a szemem, amikor a főiskolai csoportvezető tanárom (Kismartony Katalin) könyvét adta körbe, mint kétnyelvű énekkönyv (örültem, hogy ilyen jól haladt vele az utóbbi években és már minden évfolyamét megírta). Jó volt belepillantani.

Ezt követte **Stipkovits Fülöp** érdekfeszítő (ekkor ismét visszatért teljes lelkesedésem) előadása, mely a jelenlegi német nemzetiségi iskolából adódóan közelebb állt hozzám. Tetszett az Orff Schulwerk, bizonyára az ember be is szerezne, ha lenne elég támogatása hozzá. Amit hozott bemutatni német énekkönyvet, látásból ismertem, mert a tanító párom németes és szerencsére zeneszerető ember, így a gyerekeket Ő is részesíti zenei nevelésben németórán, sok dalt tanultak már belőle.

Elérkezett a szombat, ami **Kaibinger Pál** előadásával vette kezdetét. Elgondolkodtató volt számomra, hogy a zenei nevelés még sokkal fontosabb a jelenlegi iskolarendszerben egy normál iskolában, mert a mi osztályunkban is rengeteg magatartászavaros, figyelemzavaros és mindenféle eset van, s köztük csak egy-kettőnek van papírja az SNI-ről. Jó volt látni, hogy mennyi híresség küzdött SNI problémával, mégis milyen sokra vitték. Azt gondolom az agyi működést minden kollégámnak elő kellene adni, hogy milyen jótékony hatása van a zenének, micsoda fejlődés megy végbe általa.

Hasznos eszköznek tartom a színes kottát, micsoda csodákra képesek általa ezek a gyerekek!

Számomra megható volt a felvétel, melyen csodásan játszottak, s látszott rajtuk, micsoda öröm és boldogság, hogy ilyet meg tudtak tanulni és előadni (és közben még élvezték is).

Következő előadó **Reikort Ildikó** volt a sorban. Ez az előadás is nagyon megfogott. Eleve az az oktatás, hogy összművészeti oktatást valósítsunk meg, akár a tanórán, akár azon kívül. Mennyire meg tudja nyitni ez a fajta nevelés a gyermekeket, akár gátlásokat is le tud általa küzdeni, feloldani magában. Zene és mozgás, mennyire társa egymásnak. Rendkívül élvezetes volt, amit velünk is csinált: mozogjunk zenére még ülve, aztán alkossunk, aztán kendők segítségével éljük át a zenét. Ezt mindenképpen szerettem volna kipróbálni tanítványaimmal (fogom is), de közben sajnos bejött a digitális oktatás a koronavírus miatt.

Megfogott az a gondolata, hogy a zene megtartó erővel bír és generálja, előhozza, felerősíti a bennünk lévőket. Ennek fontosságát igyekszem nem elfelejteni a jövőben, amikor küzdeni kell, hogy az ember az énekórát rendszeren meg tudja tartani bizonyos rendbontók mellett.

Azt mondta: „Ne féljünk, alkossunk! Bátran tegyük!” azt gondolom, ez ránk is vonatkozik, sőt nekünk pedagógusoknak talán nagyobb szükségünk is van erre, hogy a feszültséget mondjuk levezessük ezáltal vagy feltöltődjünk. Még tanulmányoznom kell a Kokas-módszert, hogy jobban megismerjem, elsajátítsam, annak viszont örülök, hogy már tudom, van ilyen is és tanórán milyen jól bevezethető.

Somody Beáta következett, számomra a kreativitás mintaképe lett. Csodás dolgokat alkot a gyerekekkel. Kicsit más a helyzet abban az iskolában a média tagozat révén, de vannak ötletek, amiket át lehet vinni egy nem ilyen típusú iskolába is. Kipróbáltam a filmkockás rajzkészítést (az angol nevét nem tudtam megjegyezni), amit velünk is megcsináltatott, ami az én gyerekeim többségének nehéz volt, viszont akadt egy-kettő, aki ügyesen el tudta készíteni, megértette a feladatot. Ez nagyon új és szokatlan dolog volt nekik, viszont kíváncsi voltam, hogyan tudják megoldani.

Elérkezett **Tóth Zsuzsanna** előadása. Már főiskolán is nagyon szerettem a drámapedagógiát, az egyik tanárom több játékot is megosztott velünk, amit mindig élvezettel játszottunk mi is. Alig győztem jegyzetelni, hogy ezt a sok hasznos játékot, amit hozott nekünk felírjam, mert mostanra elfelejtettem volna egy részét, így viszont a jegyzetemből bármikor elő tudom venni, ameddig nem megy fejből.

Sajnos, még nem jutottam odáig, hogy kipróbáljam, mert én hiába voltam lelkes (Ez itt egy bumm...), a diákjaimnak nem volt kedve közösen játszani napköziben (csak kettőnek), s így nem tudtam kipróbálni még élesben ezt a játékot.

Nagyon ötletes a Hotelportásos is, mostanában úgy is sokszor játszanak Amerikából jöttemet, gondoltam, majd szépen becsempészem ezt is. A szövegösszerakást is szeretném megcsinálni velük,

a rímeset is, a Tengeri, kenderi kappantyút, ...igazából mindegyiket. A kérdés már csak az, mikor mehetünk vissza az iskolába tanítani. Bár, ha nem most, akkor, majd ősszel előveszem és akkor játszunk ezekkel.

Vasárnap **Vass Veronikával** indult a nap. Rendkívül fontos volt, amit át szeretett volna adni nekünk, nekem is olyan dolgokban nyitotta fel a szemem, ami talán tudatosan nem is jutott eszembe. Mennyire figyelniünk kell, hogy a felgyorsult világgal, az anyák is dolgoznak, kariert építenek sokan közülük, mellette viszont mennyire nem foglalkoznak a saját gyerekeikkel (sok bétiszitter), amivel rengeteg fontos élmény, közös kapcsolódás, a biztonságérzet hiánya és még ki tudja mennyi minden nem kerül be a gyerekek életébe, amit nekünk kell becsempészni a tanórákba, hogy egyáltalán tudják miről van szó, ott legyen bennük az érzés valamilyen szinten. Ez egyébként rettenetesen szomorú, én azt gondolom.

Nagyon kedvesnek tartom és át is fogom venni a szolmizációt a testrészekre igazítva, a jövődő elsőskök élvezni fogják. Tetszett a medvesajtos doboz dob, eddig csak gyűjtöttem, hogy majd jó lesz valamire, most már tudom, mire fogom használni az órán.

A Kirakó használata is nagyon jó, nekem is volt ilyen, ráadásul anyukám varrta, de sajnos valahová eltűnt az évek alatt. A furulya használata is nagyon jó lenne, mert főiskolán is azért tanultuk, hogy bevezethessük, viszont a heti egy énekórába való beiktatása miatti hangszervásárlást lehet, hogy a szülőknél háborgás követné (még átgondolom a nyáron és lehet, hogy azt mondom, a gyerekek fejlődéséhez fontos és megvetetem velük). Zenehallgatást minden órára viszek nekik, szerintem elég változatosan, mert fontosnak tartom a zenei nevelés ezen részét is. Viszont megfogadom a tanácsát és hagyni fogom a kicsiket, hogy a zenére mozogjanak. Mennyire igaz, amit Kodálytól idézett „Csak boldog gyermekből lehet boldog felnőtt, s ezekből boldog ország.” Ehhez, viszont nélkülözhetetlen a művészeti, zenei nevelés.

Számomra az előadások csúcspontja ezen a napon **Dr. Pásztor Zsuzsa** volt. Fantasztikus személyiség, micsoda varázssereje van, milyen vicces, micsoda energia van benne... Az összes lufis gyakorlatot élveztem, próbáltam megjegyezni és természetesen gyorsan papírra vetni, amint lehet, hogy fel tudjam a későbbiekben is eleveníteni. Otthon a saját gyerekeimmel már kipróbáltam, nagyon élvezték.

Szeretném megtanulni a Kovács-módszert, mert nagyon nagy szükség van rá, bármelyik órán elő lehet venni, az a pár perc igazán hasznos arra, hogy felrázza az ember a társaságot (hiszen minket is feltöltött egy pillanat alatt az a pár gyakorlat, amit változatosan és többször is belecsempészett az előadásba) és újra tudjanak koncentrálni (pláne annak, aki eleve hamarabb fárad el).

Szoktuk mondani mi is az elegendő alvást a szülőknél szülői értekezleten, de sajnos sokszor pont azok nem vesznek komolyan, akiknek a gyerekénél már gond van. Azt gondolom a „csak aludni kéne és minden megoldódna” nekünk is fontos jelmondatunk kellene, hogy legyen, ebben a rohanó világban még inkább.

A helyes táplálkozás fontossága még több figyelmet kellene, hogy kapjon, főleg az iskolavezetés részéről. Nálunk ugyanis 15 percet kapnak az alsósok (az előző iskolámban 20 percet), hogy az ebédet megegyék (szerintem inkább befalják, mert ők még lassan esznek), amin én teljesen fel vagyok háborodva, s jeleztük is, hogy kapjanak több időt, de arra hivatkoznak, hogy nem lehet, mert akkor nem tudják a menetrendet tartani. Osztályon belül természetesen figyelünk a helyes étkezésre, amennyire tehetjük.

Záró előadásunkat **Kovács Henriktől** hallhattuk. Tetszettek a népi játékok, számosat be is lehet vezetni a délutáni szabadidős tevékenységbe. A nem hagyományos ugróiskolát, már meg is említettem nekik és kaptak is az ötleten, készült is „csigaiskola”. Azt a játékot már bevezettem, amikor hajtom a kötelet nekik körben oldalról és át kell ugrani, szokták is játszani. Azon gondolkodtam, hogy a régebben tanult, tánc alaplépéseimet is be tudnám illeszteni az énekórákba, akár bizonyos daloknál

(pl. Szép szakmári lányok – körtánc), vagy bizonyos témakörben (pl. Március 15-ei dalok – fiúknak egy kis ugrós, bokacsapkodós legénytánc). Erről sem szabad megfeledkeznünk.

Nagyon szépen köszönöm, hogy részese lehettem ennek a tartalmas, gyakorlatokkal dúsított, énekekkel átszótt, hasznos, élményekkel teli és fantasztikus három napnak! A társaság is remek volt, aktív részese a feladatoknak, alakult új ismeretség, volt régi ismerős és találkoztam olyannal, akivel van közös ismerős. Mondhatnám, kicsi a Világ, és közös a szenvedélyünk, átadni az ének-zene iránti igényt, hogy általa teljessé váljon a lélek.

Köszönöm, K. Udvari Katalinnak, hogy szívén viseli az ének-zene oktatást és igyekszik eljuttatni ezen a képzésen keresztül nekünk is, mit lehetne még tenni, hogy a felnövekvő nemzedék Kodály szellemében kaphassa meg a gyermekkori művészeti neveléssel az egyik legfontosabb útravalót.

Köszönet illeti a KÓTA-t és a Psalmus Humanus Művészetpedagógiai Egyesületet, hogy támogatták és megvalósították ezt a képzést!

Azon leszek, hogy az itt hallottakat, tanultakat minél többször alkalmazzam és továbbadjam tanítványaimnak, kollégáimnak.

BALÁSNÉ MOLNÁR ILDIKÓ (1967)
Ének- és szolfézstanár, karvezető
(Fazekas Utcai Általános Iskola és AMI, Miskolc)

Beszámoló a PSALMUS HUMANUS Művészetpedagógiai Egyesület által szervezett „Tehetséggondozás Kodály szellemében” továbbképzési programról

Milyen jól megtervezett „véletlen”: amikor egyenes úton haladok a felé, hogy teljesen kiábránduljak a munkámból, abból a rendszerből, amiben és ahogyan dolgoznom kell – ölembe hullik egy olyan remekül összeállított program, ami megerősíti a hitemet abban, hogy lehet, hogy mégiscsak jó, amit csinálok.

Kedves Katalin, köszönet érte!

Bemutatkozásként néhány gondolatot szeretnék magamról írni, illetve hogy a munkámban hogyan tudom felhasználni a továbbképzésen látottakat, hallottakat.

Miskolcon tanítok egy alapfokú művészeti iskolában közel harminc éve. Ének- és szolfézstanár vagyok, valamint gyermekkorust vezetek 2000 óta. Az első tíz évben a 4. és 5. osztályos korosztály kórusát, utóbb pedig felső tagozatost.

Vas megyei vagyok, a Győri Konzervatóriumban érettségiztem szolfézs-zeneelmélet, zongora szakon. Ez a négy év szakmai indulásomnak erős és alapos kezdést adott Szabó Miklós tanár úr személyével és a Győri Leánykar tagságával. Az élet a Miskolci Főiskolára vitt, ahol volt szerencsém egy évig Reményi János tanár úr szárnyai alatt karvezetést tanulni. Ez is meghatározó irányt adott: vezetője lettem egy akkor alakuló kamarakórusnak, aminek jelenleg is, azóta is karnagya vagyok (Forrás Kamarakórus).

Miskolcon, amikor zenei általános iskolába jártam tanítási gyakorlatra, minden nap, de egy héten legalább négyszer volt énekóra. Virágzott az a gyermekkar, aminek vezetője volt Reményi tanár úr, aztán Halmainé Újvári Mária. Az ő nyugdíjba vonulásával vettem át a felsős kórus stafétáját – 12 éve. Az iskola közben alapfokú művészeti iskolává lett, közben a matematika és angol tagozat is megerősödött – fokozatosan háttérbe szorítva az énekórákat.

A jelenlegi helyzet: nincs képesség felmérés a leendő elsősöknél (így megvalósul az a Kodályi gondolat, hogy mindenki részesüljön a mindennapi éneklésből!) – alsó tagozatban heti 4 énekóra van, felsőben 2. Gyakorlatilag abból él a felső tagozat, amit alsóban megalapoznak az ének tanárok. Furulyázás első osztály második félévétől indul – de nálunk barokk furulyán.

Egyet értek **Vass Veronikával**, hogy a germán furulya egyszerűsége célravezetőbb, mint a barokk furulya komplikált lefogása. Sokáig tanítottam alsó tagozatban is – nagyra értékelem Veronika ötleteit, módszereit a kicsik oktatásában. Sokszor találkozom a szolmizációs hangok kézjellel való mutatójánál a hanyag kéztartással: lógó és lötyögő kézfejek, könyöklés a padon – csodálkozunk a hanyag intonáción? Nagyon jó ötletnek tartom a kézjelek „kötését” a testünkhöz – így azok is hozzánk fognak tartozni! A hangok életre keltése, a bábhasználat, a sokféle ritmushangszer játékos használata, a meseiség, a zene birodalmába való tudatos bevezetés mind-mind remek – és továbbgondolásra késztető ötletekkel láttak el. Lebilincselte Veronika kisugárzása, elhivatottsága a kisiskolás korosztály felé. Ilyenkor mindig eszembe jut egy mondás Kodálytól: *„Sokkal fontosabb, hogy ki az énektanár Kisvárdán, minthogy ki az Opera igazgatója....”*

Iskolám felső tagozatáról: a nyolc-, de még inkább a hatosztályos gimnáziumok elszívják a legjobb tanulókat, akik zenéből is a legtehetségesebbek. Amellett, hogy az osztályközösség is megcsinálja azt, hogy 8-10 gyermek kiválik a csapatból, legfőképp a kórus az, ami nem számíthat már úgy rájuk, mint az iskola tagjaként. Visszajár igaz egy részük, de az már nem az igazi – első helyen az új iskolában történő megfelelés áll (hozzáteszem teljesen érthetően).

A régi időkben 80 tagú kórus jelenleg 30 főt számlál. Ennek a leépülési időszaknak az elmúlt 10 évben saját magamat éreztem okozójának – pedig a körülmények változtak meg. Talán ma már eljutottam odáig, hogy ne akarjak ezzel a csapattal úgy teljesíteni, mint annak előtte, elődeim a hőskorban. Megpróbálom elfogadni ezt a helyzetet, és örülni annak, hogy ez a maroknyi gyerek lelkesen jön és szeret énekelni, szeretnek együtt lenni. Ezért is örültem **Dr. Mindszenty Zsuzsánna** előadásának, aki mindig lendületes, erőt adó, magával ragadó, meggyőző – és a hozott apró zenei élvezetekkel repertoárunkat bővíti. Valóban igaz: meg kell terveznünk a próbáinkat, ugyanakkor alkalmazkodni kell a kórustagok aktuális „állapotához” – akár felnőttek, akár gyerekek. Ezt a keskeny mezsgyét nem könnyű megtalálni a folyamatos koncertekre történő felkészülés ideje alatt. A hallott praktikákat igyekszem alkalmazni a kóruspróbáim alkalmával.

Hetenként két énekóra a négy után – felér egy lefejezéssel (bocsánat az erős hasonlatért), és hetedik osztálytól a csonka közösségek. Mit csináljak a „maradékkal”? Nem marad más hátra, mint hogy „Kultúra fogyasztó gyerekeket neveljünk!” – idézem **Somody Beátát**. Nem kell azon keseregni, hogy mi történt – sokat nem tudok tenni ellene, viszont sokat tudok tenni azért, hogy mi legyen a folytatás!

Somody Beáta ötletei bizonyítják, hogy kreativitásban nincsenek határok! Legyünk rugalmasak, lássuk meg az abszurdban is a használhatót és igenis merjünk újat, merjünk meghökkentőt létrehozni, de mindenképpen minőséget adni! A felső tagozatos korosztály nevelésében ezt feltétlenül fel lehet – és a mai világban fel is kell használni! Gyakorlatilag bármilyen zenei anyaghoz lehet valamilyen kreatív tevékenységet hozzárendelni.

Pár gondolat, ami eszembe jutott: a gregorián ének, a kottairás fejlődésénél az iniciálék alkotása kihagyhatatlan. Vagy Tinódi Lantos Sebestyén dalainál a költő-énekmondó címerének mintájára saját címer megalkotása lehet a feladat, majd kiállítás rendezni belőle... akár a rajzos kolléga beszervezésével. Az alkotás tevékenységének van – legyen öröme! Hallom már előre: én nem tudok rajzolni, én ezt nem tudom megcsinálni! Mikor és hol, és ki által alakult ki bennük ez a lekicsinylés – nem tudom. De hátha sikerül – ha nem is mindenkinél – az alkotás melegében felejtetni ezt a már berögződött tévhitet saját magukról! Igen! A komplex művészetoktatásnak van személyiségformáló hatása!

Reikort Ildikó előadása rámutat arra, merjünk a megszokott világunkból, tanítási módszerink kicsit pókhálós keretéből kilépni! Próbáljunk új módszereket! Próbáljuk a társművészeteket bevonni az óránkba! Igen, mindenképpen kell váltani. Lehet, hogy egy kicsit maszatosak leszünk, lehet, hogy egy kicsit rendetlenség lesz körülöttünk – nem baj. Az előadáson a zene által az átváltozás megannyi formáját átéltük: mozgással, drámajátékkal, festékkel. A zene megismerése – önmagunk megismerése. Befelé fordulás, amikor nincs korlát az időben, átjárható a tér, a saját fantáziám, a saját érzésem irányít. Erre csak a zene képes. Nagy hatással volt rám Ildikó előadása. Több gondolat is megfogalmazódik bennem, sőt kísérletezni is van kedvem: kipróbálni – akár 3 osztályban is egy konkrét zene milyen hatást vált ki a gyerekekből.

Érdeklődéssel hallgattam **Kaibinger Pál** gyógypedagógus előadását. A szeptemberben hozzám került 5. osztályba érkezett egy új kisfiú, akivel nagyon sok probléma van. Magatartás zavaros, agresszív, durva – ugyanakkor 130-as IQ-val rendelkező okos, tájékozott gyermek. Kb. az első három órát tudja „normálisan” kibírni, aztán csak rosszabb lesz a helyzet. A szakvélemény szerint integrálható, holott a társaira nézve is veszélyes tetteket hajt végre, nyíltan sértegeti társait és tanárait egyaránt. A legújabb kísérletezés vele kapcsolatban az lesz (az iskola pszichológusa, az igazgatóság és a tankerület jóváhagyásával), hogy az első három órát az osztályközösségében tölti, utána a szaktanárok négy szemközt foglalkoznak vele. Így én is énekből. Kíváncsi vagyok, hogy az egyéni foglalkozás – ahol hárman leszünk: a kisfiú, én és a zene – milyen eredménnyel jár. Megoldást nyilván nem kaptam egyéni problémámra, de minden esetre örülök, hogy az előadás jóvoltából közelebből megismerkedhettem ezzel a területtel.

Dr. Pásztor Zsuzsanna „Kovács-módszer”-re alapozott mozgáspiheőjét már alkalmaztam is egy kóruspróbámon. A március 15-i megemlékezésre készültünk, és a műsort próbáltuk az iskola aulájában. Hosszadalmas, kitartást próbára tevő időszak volt. Hol leültünk, hol felálltunk, de a várakozás unalmát és egyhangúságát egyhelyben elviselni még felnőtteknek is nehéz. És akkor gondoltam egy merészet és nagyot: végigcsináltuk a gyerekekkel azt a mozgásfolyamatot, amit az előadáson videórol láttam. Partnerek voltak a gyerekek (végre történik valami), és a gyakorlatsor végén egy hetedikes kislány megjegyezte: „Ez jól esett!” Kell ennél jobb bizonyítása annak, hogy ez a módszer működőképes?

Szeretném kiemelni még **Baráth Yvette** előadását a szeretetteljes éneklés oktatásáról, a családi légkörről, amit személyiségével, tudásával maga körül létrehozott.

A másik Nagykanizsáról érkező oktató, **Baráth Zoltán** zenetanár, a számítógépes zene tantervívójának az előadása is időszzerű témával foglalkozott: a zeneoktatásban a számítógép segítségét egyre

inkább igénybe vehető lehetőségekről – nem is sejtve, hogy hamarosan erre alapul mindennapi oktatásunk.

Tóth Zsuzsanna interaktív játékos gyakorlatai a drámapedagógia végtelen tárházába engedtek egy röpke bepillantást – amit akár saját közösségünkben, osztályunkban, kórusunkban is felhasználhatunk.

Kedves Katalin! Szeretnék gratulálni ehhez a programhoz, ami az előadók adta sokszínűségével, tartalmi mondanivalójával, megújulásra biztatásával, de ugyanakkor az örökérvényű Kodályi gondolatokkal átítatva utat mutat a ma zenepedagógusának.

Köszönöm, hogy részt vehettem ebben a továbbképzési programban. Az itt hallottakat, tapasztaltakat, az átélt élményeket igyekszem tovább vinni és munkámban felhasználni – legjobb tudásom szerint.

Fazekas Gyermekkar

Forrás Kamarakórus

CSIMÁNÉ VARGA LÍVIA (1967)

ének-zene tanár, karvezető

**(Kodály Zoltán Központi Általános Iskola – Tóponári
Tagiskola – Kaposvár)**

*„Tehetséggondozás Kodály szellemében” PAT Továbbképzési program (30 óra)
a Pszalmus Humanus Művészetpedagógiai Egyesület szervezésében – 2020. 03. 06-08.*

ADAPTÁCIÓ

Bevezetőként megköszönöm a lehetőséget a továbbképzésen való részvételért, hogy találkozhattam olyan elhivatott szakemberekkel, akik közel hozták, érzékelhetővé és szinte érinthetővé tették Kodály Zoltán elképzelését a magyar zeneoktatásról. Az iránymutatás, melyet közülük sokan személyesen tapasztalhattak meg, ma is aktuális és nélkülözhetetlen a kreatív, élményszerű zeneoktatásban. Kodály Zoltán elvei szerint tanítok – ahogy tanultam, de meg kell jegyeznem, hogy csak az utóbbi években sikerült igazán közel kerülnöm a módszer lényegéhez. Megragadok minden alkalmat, hogy egészen értem és jól adjam tovább. Köszönöm, hogy tiszta forrásból meríthettem!

K. Udvari Katalin olyan archív dokumentumokat tárt előnk, melyek közel hozták a kezdetek lépéseit, megmutatta az első eredményeket, nehézségeket, örömöket, sikereket. Megismerhettük a témakörben megnyilatkozó szakemberek kutatási eredményeit, véleményeit, mint pl. Vekerdy Tamás nézeteit a zenetanulás transzferhatásairól, az érzelmi intelligencia fejlesztésének fontosságáról – Barkóczi Ilona és Pléh Csaba professzorok kutatásairól, Kodály zenei nevelési módszerének pszichológiai hatásvizsgálatáról. Kiemelem azt a megállapítást, hogy a megfelelő gyakoriságú éneklés-zenélés transzferhatása 10 éves korig érzékelhető igazán. Mindezek megerősítettek abban, hogy továbbra is határozottan álljak ki véleményem mellett, miszerint fontos az ének-zene tanítás, a Kodály módszer következetes alkalmazása – természetesen igazodva iskolánk lehetőségeihez. Számomra ez azt jelenti, hogy az engedélyezett óraszámom túl, tanórán kívül is lehetőséget kérek az énekkari és hangszeres foglalkozásokra (furulya, citera). Így az érdeklődő gyerekek, hetente akár 4-6 zenei foglalkozáson is részt vehetnek. Mivel nem zenei általános iskolában tanítok, megnyugtató információ volt számomra, hogy Kodály Zoltán nem válogatott gyerekekkel kívánt dolgozni. A felvételi meghallgatás nem válogatás céljából történt, mert a gyerekek egész személyiségét kívánta kibontakoztatni, nem művészeket, hanem művészet közeli embereket akart nevelni. Az első növendékek munkássága – az élet különböző területen elért sikerei – magukért beszélnek. Valamint figyelemreméltó az a megközelítés is, hogy némi gyógyírt jelenthet a módszer alkalmazása az integrációval nehezített iskolarendszerben.

Előadóink folyamatosan megerősítettek, jó példákat, módszereket adtak, új lehetőségeket, gyakorlatokat mutattak a komplexitás megvalósítására – hagyományos és a kor technikai kihívásainak eszközeivel.

Baráth Yvette tanárnő hasznos útmutatót adott a hangképzés területén. Számomra a rugalmasság és könnyedség kérdése volt különösen hasznos. Kiváló beéneklési gyakorlatra tettem szert, valamint tudatosult bennem a test lazításának fontossága.

Baráth Zoltán felvázolta a digitális technika fejlődését a zeneoktatásban. Valamint bemutatott néhány zeneíró programot és egy zenekomponáló program működési elvét, annak felhasználási lehetőségét ének-zene órán. Ezzel sikeresen motiválhatók lehetnek a felsőbb évfolyamos fiatalok. Feltétlenül tanulmányozni fogom és bemutatom tanítványaimnak.

Dr. Mindszenty Zsuzsánna tanárnővel mindig élmény a találkozás. Személyiségén átsugárzik Kodály Zoltán szellemisége, az életkornak megfelelő értelmező, analizáló zenélés – hangsúlyozva a zene élményszerűségének fontosságát. Új ötletet, iránymutatást kaptam a kórusmunka megszervezéséhez, vezényléstechnikához, a művek értelmezéséhez, a foglalkozás felépítéséhez és a repertoár-bővítéséhez.

A kéttannyelvű oktatáshoz kapcsolódóan **Dr. Bodnár Gábor** tanár úr rávilágított az ének-zene oktatásban fennálló nehézségekre, és arra, hogy ennek ellenére milyen nagy jelentősége van a művészetek, a zene és az éneklés gyakorlatára. Kihangsúlyozta és kiválóan szemléltette a zenei nevelés széles körű transzferhatását, mely összegzés igen hasznos számomra. Megismerttetett néhány magyarországi tanítási módszer jellegzetességével és lehetőségével. Gyakorlatban próbáltuk ki, milyen nehéz például a dalok tökéletes, vagy legalábbis elfogadható tartalmú fordítása – igazodva a zene szabályaihoz.

Stipkovits Fülöp tanár úr, az ének tanítás és a német nyelvoktatás összefüggéseit szemléltette. Megvizsgáltunk egy, két tannyelvű tantervhez készült ének-zene tankönyv felépítését, ezáltal ráláttunk a feladat nehézségeire, a benne rejlő ötletekre, lehetőségekre. Szó került a német zeneiskolák felépítéséről, működéséről, így összehasonlíthattuk a hazai gyakorlattal. Bemutatta az Orff hangszerek alkalmazási lehetőségeit az ének-zene oktatásban. Ezt nagy örömmel próbáltuk ki magunk is.

Kaibinger Pál tanár úr előadása megerősített több nézetemben is. Egyrészt abban, hogy a zenetanulás nem csak az egészséges és tehetséges gyerekek privilégiuma kellene legyen. A mai zeneiskolai oktatás – amit én ismerek – nem támogatja a tanulásban akadályozott gyerekek zenei képzését. Több esetben is tanítottam „disz” –es gyereket, mert nagyon akartak valamilyen hangszereken játszani, de zeneiskolába nem vették fel őket. A legidősebb tanítványom 12 éve tanul zongorázni, ő SNI gyermek. Érettségi előtt áll, és esélyesen készül az egyetemi felvételijére. ADHD-s gyermek több hangszereken is képes volt megtanulni és élményszerűen játszani, még zenekarban is. Az ő esetében valóságosan életmentő kapaszkodó volt a zene. Sorolhatnám még a példákat, de nem szükséges, hiszen ahogy tanár úr is bemutatta, hogy a zenei fejlesztő munka mennyire fontos a gyógypedagógiai munkában. Másrészt a normál általános iskolai oktatásban – ahol nyilvánvaló az integráció – ének-zene órán több sikerélményhez juttatható a gyermek, észrevétlenül fejleszthető. Régóta érlelődik bennem, hogy a jelenlegi tantestület elé viszem tapasztalataimat és a tanultakat, hogy értsék meg, miért van ének-zene óra az általános iskolákban. Bizony sokuk egész érdekesen gondolkozik a tantárgy létjogosultságáról. Nem látják a tantárgyban rejlő fejlesztő lehetőségeket és azt sem, hogy saját munkájuk is sikeresebb lehet, ha szakmailag elismerjük és támogatjuk egymást.

Reikor Ildikó Kokas-hagyományokba ágyazott komplex művészeti nevelés egyik módszerét mutatta be számunkra. Nagyon szimpatikus volt számomra a Reikart-módszer. Hazatérve alkalmaztam is 1. és 2. osztályos tanulóknál, akik nagyon élvezték a zenére történő mozgást, festést, majd táncot. Sokkal érzékletesebben élték meg a zene eseményeit. Számomra azért is hasznos ez az élmény, mert szerintem a mai gyerekek képzelőereje igen gyenge. Ami viszont azt eredményezi, hogy nehezebben

tanulnak. Ez a zeneterápiás gyakorlat viszont sokat segít. Bár nehezebben vettük rá magunkat, valóban hasznos volt kipróbálni a továbbképzésen, hiszen átértük azt, amit a gyermek is átélhet hasonló helyzetben.

Somody Beáta bemutatója a vizuális szimbiózis programról, a művészeti nevelés lehetőségeire mutatott kiváló példákat tanórai és tanórán kívüli foglalkozásokra. Figyelmemet arra hívta fel, hogy közelednem kell – főleg a nagyobb – gyerekek világához, és több önállóságot adva, a jelen korba ágyazva dolgozzam fel a tananyagot. Bíznom kell a tanulók kreativitásában és jobban felismerni az őt érdeklő kérdéseket.

Élvezetes volt, ahogy **Tóth Zsuzsanna** gyakorlataiban érzékeltük a drámapedagógia és a zenepedagógia kapcsolódási pontjait. Számomra nagyon fontos, hogy a gyakorlatokat magam is átéljem, eljátszam, mert akkor tudom pedagógiai munkámban alkalmazni. Ránk felnőttekre is érvényes a személyes érintettség, az élmény, mert jobban rögzül, így válik eszközzé.

Nagy örömmre szolgált, hogy **Vass Veronika** hangsúlyozta az érzelmi intelligencia fejlesztésének fontosságát. Pedagógiai munkásságának jó gyakorlatait osztotta meg velünk. Inspiráló volt minden gondolata. Mivel csak két éve tanítok első osztályos tanulókat, számomra nagyon jó volt bepillantani az óvodai zenei nevelés módszertanába. Nagyon fontos alapelveket jegyeztem fel mint például a zenehallgatással kapcsolatosan a „sokszor ugyanazt” elve, az osztályonként kedvenc dalokból dalszöveg, vagy a furulya tanítás osztályban kérdéskörre. Szintén nagyon hasznos volt, hogy ki is próbáltuk a feladatokat, elénekeltük a szemelvényeket.

A tehetség-gondozás és táplálkozás kapcsolata illetve a munkaképesség-gondozás a közoktatásban és a zene oktatásban olyan területek, melyekről nem sokat hallottam eddig.

Dr. Pásztor Zsuzsanna tanárnő rávilágított arra a helyzetre, amiben nap-mint nap élünk, küzdünk pedagógusként az egyre nehezebb elvárások nyomása alatt. Mindenképpen követendő minden tanácsa a táplálkozással, alvással kapcsolatosan, hogy a stressz-tűrő képességünk javuljon, teherbírásunk növekedjen. Tehát gondozni kell saját és tanítványaink munkaképességét is. Amit tanítványaimnak át tudok adni ebből, azt meg is teszem. A mozgáspihenő, a frissítő és fejlesztő mozgások gyakorlata mindennapi feladatom lesz tanóráimon. Hálás vagyok minden egyes gondolatért amit kaptam!

A néptánc oktatásban rejlő nevelési lehetőségekről **Kovács Henrik** adott kiváló ötleteket. Gyerekkorunkban is játszott népi játékok felelevenedtek. Nagyon örülök, hogy ezek a játékok nem merülnek feledésbe. Néhányukat teljesen elfelejtettem, de mutatott variációkat a már ismert népi játékhoz, illetve számomra ismeretleneket is. Ezek a játékok megalapozzák a néptánc tanulást. Tapasztalataim szerint alsó tagozaton teljesen természetes, hogy ének-zene órán zenére lépegetünk, népi játékokat játszunk, de felső tagozaton ez teljesen eltűnik sajnos. Most nyílt alkalmam arra, hogy első osztálytól végig taníthatom az ének-zene tantárgyat. Kíváncsi vagyok, hogy az általam tanított gyerekek meddig lesznek hajlandók táncolni ének-zene órán, felső évfolyamon. Ez a kíváncsiságom természetesen kiterjed az énekkar, furulya- citera szakkör látogatottságára, az éneklési, zenehallgatási hajlam minőségére is. Az „Így tedd rá” módszerét ismerem, örülök, hogy megismerhettem a LippoZoo iskola-ját is.

Összegzőképpen elmondhatom, hogy számomra a továbbképzés minden perce fontos volt. Nagyon sok hasznos, gyakorlatban alkalmazható ismeretet, eszközt kaptam, mint egy nagy dózisú „vitamin bomba”. Pedagógus pályafutásom utolsó harmadában nagy szükségem volt erre. Hálás vagyok Kodály tanár úrnak és tanítványainak ezért a hagyatékért, hogy ilyen lelkes, elhivatott tehetségeket nevelt ki, akik lelkesíteni tudnak másokat is. Köszönöm és szem előtt tartom a vezérmondatot:

„Csak boldog gyermekből lehet boldog felnőtt, s ezekből boldog ország.” (Kodály Zoltán)

FAZEKAS RÉKA (1984)
Ének-zene tanár, karvezető
(Szigetszentmiklósi József Attila Általános Iskola)

Fazekas Réka vagyok, 2007-ben végeztem a Liszt Ferenc Zeneművészeti Egyetem Tanárképző Főiskoláján zeneelmélet, szolfézs, karvezetés szakon. Diplomám megszerzése után felvételt nyertem a Münchener Zeneművészeti Egyetem karvezető szakára, ahol tovább folytattam tanulmányaimat. Münchenből hazatérve kezdtem el tanítani egy általános iskolában, és egy hozzá tartozó zeneiskolában éneket és szolfézszt, valamint az iskolai kórust is vezettem. Ezzel párhuzamosan elvégeztem az ének-zene tanári mesterszakot. Majd lehetőségem nyílt egy egyházi intézményben (gimnázium, középiskola, szakiskola, zeneiskola) továbbra is az ének-zene, szolfézs tanítására, kórusvezetésre, kiegészülve az egyházi ének oktatásával is. Az iskolai istentiszteleteken orgonán működtem közre. Utam ezután a Bécsi Konzervatóriumba vezetett, ahol zongoratanári szakon képeztem magam tovább. Jelenlegi munkahelyem egy általános iskola, ahol az ének-zene mellett egyéb tantárgyakat is (erkölcstan, hon- és népismeret) tanítok, és osztályfőnöki teendőimet is szívesen végzem. Minden iskolatípusban igyekeztem a hagyományos értékek megőrzésével Kodály Tanár úr nevelési koncepcióját megvalósítani. Fontos szerepet tölt be életemben a kodályi-örökség ápolása, melyet a kor szellemiségéhez és kihívásaihoz igazodva a felnövekvő nemzedékhez törekszem eljuttatni.

„A tehetséggondozás Kodály Zoltán szellemében” A/8591/2016 elnevezésű 30 órás PAT tanár-továbbképzési programon vettem részt 2020. március 6-7-8-án Budapesten, amelyet a Magyar Kórusok, Zenekarok és Népzenei Együttesek Szövetsége – KÓTA – és a Psalmus Humanus Művészetpedagógiai Egyesület szervezett, és amelynek az Eötvös Lóránd Tudományegyetem Bölcsésztudományi Kar Művészetközvetítő és Zenei Intézete adott helyet.

A három napos intenzív előadássorozatot **K. Udvari Katalin**, a Psalmus Humanus Művészetpedagógiai Egyesület elnöke vezette, aki nagy hozzáértéssel és tapasztalattal, szívvel-lélekkel mutatta be a kodályi zenepedagógiai hagyományokon alapuló integrált művészetpedagógiai programjukat.

Mindamellet, hogy az előadások tartalmilag nagyon jól felépítettek voltak, a szervezők tematikai változatosságra is törekedtek. A továbbképzés sikeréhez a karizmatikus előadók is aktívan járultak hozzá. Hosszú idő óta nem volt alkalmam ennyire kiváló továbbképzésen részt venni, melyből már ott éreztem, hogy milyen sokat fogok tudni meríteni a mindennapi munkámhoz. A kiválóan felkészült előadók közül szeretnék most az adaptációmban néhányukról bővebben is írni. Külön kiemelandó az a figyelmesség, hogy egy igen hasznos képzési segédanyaggal készültek Katalinék, melyben eligazítást kaptunk külön-külön mind az előadókról, mind az általuk tartott előadás folyamatáról.

Pedagógiai munkámból kifolyólag kicsikkel és nagyobbakkal is egyaránt foglalkozom, és nagyon fontosnak tartom a kodályi örökség értékének továbbélését a mai kor gyermeke számára. Ehhez nyújtottak különösen is használható – nem csak elméleti, hanem gyakorlatban is jól működő – segít-

séget a továbbképzés programjai. Tanóráimat élvezetesebbé, színesebbé és ezáltal eredményesebbé is teszi a korábban megszerzett ismeretek innovatív feldolgozása és hasznosítása.

Minden előadás és előadó emlékezetes marad számomra, különösképpen **dr. Pásztor Zsuzsa**, aki a munkaképesség- gondozásról, azaz a Kovács-módszerről beszélt, melyről mindezidáig keveset tudtam. Nagyon tetszett, ahogy a mozgáspiheő-példákat bemutatta és mi is azonnal kipróbálhatuk ezeket. Rögtön éreztem a gyakorlatok jótékony hatását saját magamon és elhatároztam, hogy énekóráimon is kipróbálom. A tanórai nagyfokú szellemi terhelést és hosszas ülést azóta többször váltogatom mozgáspiheő feladatokkal, aminek köszönhetően szemmel láthatóan frissebbek lesznek a gyerekek. Szeretném elsajátítani a Kovács-módszert, ezért szívesen végezném el hozzá a megfelelő továbbképzést, hogy hitelesebben tudjam a gyerekeknek átadni.

Nagyon tetszett továbbá **Kovács Henrik**, a magyar néphagyomány mozgáskultúrájának alapját jelentő néptánc- és játékhagyomány fontosságáról szóló összetett előadása. Igazán játékos feladatokat mutatott be, melyeket nem csak tanórán, hanem óráközi szünetekben vagy napközis szabadidős elfoglaltság során is remekül lehet alkalmazni. Hon- és népismeret órámba, énekórámba valamint a napközis foglalkozásba már be is építettem az itt látott és kipróbált játékhagyományokat (pányvázás, kreatívabb ugróiskolázás, csigaickázás), néptánclemeket. A nagy mozgásigényű gyerekek (akikből egyre több van ma) nagyon élvezték még az egyszerűbb játékokat is, melynek során kulturált formában vezethették le fölös energiájukat, miközben észrevétlenül fejlődtek egyéb területeken is: érzékszervi, szellemi, szociális.

Hasznosnak éreztem az „Énektanítás és nyelvoktatás” kapcsolatáról szóló két előadást **dr. Bodnár Gábor** és **Stipkovits Fülöp** prezentálásában, melyből a német nyelvű állt hozzám közelebb, mert korábban ezen a területen én is érdekelt voltam. Felfrissülés volt Orff-hangszereken játszani, amiket szívesen vinnék be én is az óráimra.

Dr. Mindszenty Zsuzsánna előadása nagyon dinamikus volt az énektanításról és kórusvezetésről. Hasznosak és egyben segítők is voltak tanácsai, melyek mind arra bízattak minket, hogy minden eszközünkkel a zenei igényességre, az éneklő kedv újratelendítésére és többek között a motivációs élményadásra törekedjünk. Elméleti instrukcióit a gyakorlatban is kipróbáltuk, majd közösen énekelünk az általa oly gondosan összeválogatott és előkészített kórusművekből. Jó ötletet adott ahhoz is, hogy az erre alkalmas műveket a gyerekek dramatikusán is megjeleníthetik az éneklés mellett (*Bárdos Lajos: Anyóka, banyóka*). Mindamellet, hogy fontos témákról beszélt, oldott hangulatot tudott teremteni közvetlen és megnyerő személyiségével.

Már jó előre készültem **Kaibinger Pál** előadására – aki a „Zene a gyógypedagógiában” címmel tartott érdekes előadást. Azért is figyeltem nagyon, mert én is több, a témában érintett gyerekekkel (SNI, BTM) foglalkozom. Az ilyen tanulók esetében énekórán a ritmusfeladatokon keresztül szembesülök a ritmuskészségük gyengeségeinek jeleivel. Most találkoztam a színes kotta, régi nevén *ULWILA-módszer*-rel. Ennek hitelességét egy videófelvétel lejátszása bizonyította, melyen láthattuk, hogyan sajátítják el sérült gyerekek *ULWILA-hangszereken* (*akkordcitera, metalofon, csőhangsor*) a hangszerzetudást. Megható volt látni az ilyen gyermekek átszellemült arcán a közös zenélés örömet, boldogságát, és ahogy büszkén és lelkesen fogadták a közönség elismerő tapsát. Gazdagította ismereteimet a híres emberekről és zeneszerzőkről vetített érdekes bemutató, amiből megtudhattuk, hogy többen is érintettek voltak a fentebb említett témakörben (*A. Einstein, E. Satie, W.A. Mozart*). Másik videó foglalkozott a látássérültek tánc- és ének-zene tanításával. Tapasztalatból tudom, hogy hatékonyan és eredményesen lehet velük foglalkozni, mert igen fogékonyak a zenére. Ez is mindazt bizonyítja, hogy milyen elengedhetetlenül fontos, hogy közös élmények megosztásával, közvetlenül is megnyilatkozhassanak a zene által a gyermekek.

Itt kapcsolódnék **Reikort Ildikó** előadásához, aki a „zene és mozgás kapcsolatáról illetve a globális zenebefogadásról, majd a zene vizuális feldolgozásáról, leképezéséről” beszélt. Ötleteit gyakorlat formájában sajátíthattuk el, amiket az iskolában énekórán ki is próbáltam osztályommal. *C. Saint-Saëns: Az állatok farsangja* c. műből két részletet hallgattunk meg: *A hattyú, Akvárium*. A gyermekek nagyon élvezték a zenére való szabad mozgás lehetőségét és ezt követően készítettek egy festményt, amit a zene ihletett. Majd nyíltan és szívesen beszéltek a zene által kiváltott érzelmekről, miközben festményeiket bemutatták.

Somody Bea előadónk nagyon kellemes atmoszférát teremtett. Láthattuk, hogy elképzeléseivel mindig a gyerekek kreatív fejlődését támogatja, ezzel növelve önbizalmukat. Kiváló temperamentos előadása nagyon sok információval és ötlettel gazdagított minket. Osztályfőnöki, erkölcsstan óráimba be is tudtam jól építeni egy-két ötletet a bemutatott lehetőségekből (március 15-re Kossuth bankó készítése, népdaléneklő verseny díszes nevezési lapjaiból kiállítás szervezése).

„A zenetanulás és tanítás lehetőségei a számítógép segítségével” című prezentációt **Baráth Zoltántól** hallhattuk. Akkor még nem is sejtettük, hogy milyen hamar aktuálissá válik maga a téma. Nagyon tetszett előadásában, hogy ötletet mutatott arra, hogyan alkalmazhatók a digitális és számítógépes lehetőségek az énekelni kevésbé tudó gyerekek körében is, mely a jelenlegi kialakult helyzetben a távoktatás során is kiválóan alkalmazható. Saját osztályomnak (6. évfolyamosok) szorgalmi feladatként kínáltam fel, hogy zaj-zenét készítsenek (természeti zaj-zene és mesterséges városi zaj-zene címekkel). Meglepően tapasztaltam, hogy milyen sokuknak tetszik ez az újszerű feladat.

Nagyon nagy szerencsém volt, hogy a továbbképzés után kipróbálhattam jó néhány eltervezett ötletet a látottakból és hallottakból, mivel az iskolát szükségszerű okokból távoktatáson keresztül folytathatjuk. Kötelességemnek érzem, hogy Kodály, mindenre kiterjedő szellemi örökségét széles körben eljuttassam a mai generációkhoz. Ehhez komoly útravalót kaptam ettől a nívós, kiválóan megszervezett és sokoldalú továbbképzéstől. Hálás vagyok Katalinnak és az összes előadónak, hogy itt lehettem.

Népdaléneklési verseny (2019)

OPÁNSZKI DÁVID (1979)

Ének-zenetanár, karvezető

**(Tamási Áron Általános Iskola, Gimnázium és
Német Nemzetiségi Gimnázium – Budapest)**

Továbbképzésen részt venni mindig különleges élmény: kíváncsisággal tölt el, hogy az előttünk álló napok eseményei milyen hatással lesznek ránk, vajon mennyiben találkozunk ismerős tartalmakkal – netán ismerős kollégákkal -, mennyire lesz magával ragadó az előadó személye, szakmai felkészültsége, és hogy majd miként jelennek meg a mindennapjainkban a megszerzett információk és készségek. Mindez alapvető mércéje egy továbbképzésnek. Ezúttal kifejezetten nagy vonzerővel bírt számomra a meghirdetett program, annak témái és előadói, hiszen néhány kivétellel valamennyiüket ismertem személyesen is, munkásságukat évtizedek óta követem és végtelenül megtisztelő számomra, hogy immáron kollégáimnak mondhatom őket. Előadói stílusukban olyan magával ragadó rutinosságot, nyitottságot és közvetlenséget tapasztalhattunk, ami még inkább hitelessé tette személyiségüket és az általuk közvetített értékeket. Örömmel tapasztaltam, hogy a Psalmus Humanus Művészetpedagógiai Egyesület nagyívű vállalkozása által a jelenkori magyar zenepedagógia különös esszenciája született meg, melynek gyakorlati hasznossága felbecsülhetetlen értékkel bír az oktatás valamennyi területén praktizáló kolléga számára.

Az előadók nem titkolták, hogy sok mindent a több évtizedes gyakorlati tapasztalatuk örömei és nehézségei során kristályosítottak ki a lokális terükben: iskolájukban, szakköreikben. Gondolhatnánk, hogy az így megszerzett tapasztalatok kizárólag a saját maguk számára hasznosak és alkalmazhatók. Örömteli felismerés volt, hogy a tőlük hallottak összecsengtek a magam gyakorlatával, igaz többnyire tudattalanul végeztem azokat. Az előadások értéke tehát abban is állt, hogy megerősítést nyertünk a saját alkalmasságunkban, rátermettségünkben, hogy jó úton járunk. Végre közelről láthattuk a sokat emlegetett transzferhatás működésének tudományos hátterét, ezt megismerve hivatásunk még bátrabb és hitelesebb képviselőiként térhetünk vissza iskoláinkba, tanítványaink és kollégáink közé.

Vekerdy Tamás videoüzenetéből kitűnt számomra, és nem kevés csalódással járt, hogy a Kodály koncepció már az első lépései idején értelmezési zavar áldozata lett: a mintául szolgáló kecskeméti intézmény eredményeit „versenyistálló” módjára próbálták a később alapított iskolák elérni, hogy külsőségeiben hasonlítsanak az alapítókhoz. Ez természetszerűleg hirtelen, látványos felemelkedéssel járt, de téves utat is jelenthetett – megkockáztatom, a pár évtizeddel későbbi országos szintű leépülés, visszaesés oka is ebben keresendő. A koncepció helyes alkalmazása a fej, a szív és a kéz (esetünkben az énekhang) egyenlő arányú fejlesztésében rejlik. Ha ez az egység nem él, akkor célt tévesztettünk.

Baráth Zoltán bemutatója a digitális technika alkalmazásáról alig ismert szegmensét tárta fel a zeneoktatásnak. Sajnálattal tapasztaltam, hogy az általa kidolgozott tananyag és gyakorlat szinte egyáltalán nincs jelen az oktatási palettán, pedig láthattuk, milyen sokoldalúan és korszerűen nyújt segítséget a tehetség kibontakozásához a legmodernebb eszközökkel. Ma már létezik digitális

írásbeliség a zenében is, amit a gyerekek éppoly ügyesen és kreatívan tudnának alkalmazni, mint a nyelv vagy a grafika területén. Bárcsak lennének olyan intézmények és erre nyitott pedagógusok, akik befogadnák a programjukba ezt a képzést!

Szívesen hallgattuk **Baráth Yvette** előadását, melyben számos gyakorlati tanáccsal lettünk gazdagabbak a hangképzés terén. Gondolatai szerencsésen összecsengtek a további előadókéval, tárházukból bőségesen tudtunk válogatni.

Dr. Mindszenty Zsuzsánna szuggesztív karnagyi és előadói személyisége ragyogó módon képviselte azokat az alapelveket, melyeket mindannyian magunkénak vallunk. Ahhoz, hogy ezeket állhatosan meg is jelenítsük a magunk környezetében, nagy segítséget nyújtott Zsuzsánna összefoglalója. Hitvallása számomra az Egyesület által megalkotott esszencia esszenciájaként működött: a Tanárnő által tömören megfogalmazott kijelentések értékről, célokról, feladatokról oly világosak és egyenesek voltak, hogy ha magunkkal visszük, akkor mellettük nem fér meg semmi, ami másodrendű, értéktelen, hasztalan.

Bodnár Gábor és **Stipkovits Fülöp** az idegen nyelvek útján világítottak rá a zene egyik legfontosabb dimenziójára, ami a kulturális kapcsolatokban rejlik, legyen az akár tőlünk időben vagy térben távol álló. Előadásukban súlyponti szerepet kapott Kodály koncepciójának formálódása: láthattuk, hogyan kutatta és adaptálta más nemzetek évszázados hagyományait és jó pedagógiai gyakorlatait.

Kaibinger Pál neve számomra tankönyvek szerzőjeként volt ismerős, örültem, hogy most személyesen is megismerhettem. Azzal együtt, hogy a gyógypedagógia zenei alkalmazásának kimagasló tudós alakja, sokrétű tevékenységet folytat népzenei együttesekben, és intézményvezetőként egyaránt. A gyógypedagógia definícióinak tisztázásával áttekinthettük a terület feladatait, és kollégáimmal egyöntetűen tapasztaltuk, hogy a neurotipikus gyerekekkel való foglalkozás során egyre több hasonló jellegű és mértékű zavarra leszünk mi is figyelmesek. Nagy szükségünk lenne hosszú távon a mi iskoláinkban is több személyi és módszertani segítségre ezeknek a gyerekeknek a neveléséhez.

A továbbképzés során több olyan foglalkozáson is részt vehettünk, ami formájában szokatlannak számított, hiszen a rajzolás, festés, mozgás, tánc hagyományosan nem része a zeneóráinknak. Megtudtuk, hogy ezek a tevékenységek bármennyire is újabb plusz elvárásként jelennek meg számunkra, alkalmazásukkal mégis inkább nyújtanak segítséget a zenei és más alapkészségek elmélyítésében, de legfőképpen a teljes emberi harmónia megteremtésében. A Kokas-alapokon nyugvó ReikArt pedagógia összegzi valamennyi művészeti ág fejlesztő hatását, de prevenciós szerepe éppen olyan jelentős. **Reikort Ildikó** beszámolóját gyakorlati feladatokkal is alátámasztotta, némi bizonytalankodás és idegenkedés után rávettük magunkat a részvételre, amit cseppet sem bántunk meg. Egészen bizonyos, hogy az élmény hatására fokozottan igyekszünk az iskolai mindennapjainkba is beültetni ezeket a gyakorlatokat.

Szervesen és kiválóan kapcsolódott **Somody Beáta** komplex művészeti nevelést célzó programja, reflektálva a jelenkori társadalmi jelenségekre, problémákra, és megoldást nyújtva a művészeti nevelés eszközeivel.

A társművészetek felé nyitó előadók sorát **Tóth Zsuzsanna** színházpedagógus zárta, feladatai mindannyiunk számára élményt adtak, szórakoztatva fejlesztettek. A megismert és ajánlott gyakorlatokat akár a saját előadói eszköztárunk színesítésére is felhasználásra érdemesnek találom.

Több társművészeti és tudós előadó mutatott rá zenei kérdésekre, és zenepedagógus előadók is bőséggel hivatkoztak a járulékos területekre. **Vass Veronika** ének-zenetanár a különböző életkorú

gyermek zenei nevelésében szerzett évtizedes gyakorlatát osztotta meg velünk, mindezek helyességét és hasznosságát a velük egybecsengő tudományos kutatások hitelesítették. Vekerdy Tamás nyomán haladva fedezhettük fel az újszülött kortól való sokszínű interakció fontosságát, amire a szülőket már a várandósság idején felkészíti tanfolyamaival, gyermekhangversenyeivel Veronika. Az érzelmi, pszichés fejlettség, így a társas érintkezésben való érettség szempontjából is döntő a korai időszak: az iskoláskorban fejlesztésre szoruló gyerekek hiányosságai legtöbbször az ebben az életkorban gyökereznek. Az otthoni vagy az órai játék egyediségétől, spontaneitásától ne féljünk, a művészi kreativitást magunkban is tárjuk fel, hogy a gyereket is erre tudjuk vezetni és ebben fejleszteni. Természetesen ennek hozománya lesz az általános kreativitásban!

Veronika bemutatója állt valamennyi előadás közül a legközelebb hozzám, hiszen alsó tagozatos gyerekekkel foglalkozom. A hallottakat nem csak beépítésre alkalmasnak találtam, hanem megerősítésként is hatottak, hogy igenis jó úton járok, én is alapvetően így dolgozom az iskolában. Veronika bemutatója a valódi Kodály iskola szeretetteljes, gyerekközpontú légkörét festette elénk, szellemiségét szívesen vittük magunkkal.

Dr. Pásztor Zsuzsa és Dr. Kovács Géza zenei munkaképesség gondozás óráit már tizenévesként látogattam, csellista növendékként a 90-es évek elején. Az akkor megtanult gyakorlatok és a hozzájuk tartozó elvek muzsikusi életem részévé váltak, örültem, hogy felnőtt pedagógusként újra találkozhatam Zsuzsa nénivel és bepillanthattam hivatásának mélyebb rétegeibe. Kodály ebben is élen járt: felismerte a zenész léttel járó foglalkozási ártalmak kezelésének és megelőzésének szükségességét, amihez Dr. Kovács Gézát hívta segítségül, így indult útjára a Kovács-módszer. Hiába a tehetség, ha a kívánt terhelésre nem vagyunk alkalmasak, nincs meg a munkabírás. Sokszor rosszul ismerjük fel az alulteljesítés okát, és nem fordítunk elég figyelmet a testi és pszichés alkalmasság megeremtésére, csak ha már nagy a baj. A Kovács-módszert alkalmazva mind a hangszeres oktatásban, mind a köznevelésben elejét vehetjük a legsúlyosabb problémáknak. Elég pár perc, néhány rövid gyakorlat óra elején és közben, máris frissebb a gyerek, javul a keringés, megnő a figyelem. Ének-zenetanárként mindig is figyelmet fordítottam a tantárgyban rejlő sokirányú fejlesztési lehetőségekre, Zsuzsa néni előadása most még inkább tudatossá és módszeressé tesz ezekben a tevékenységeimben.

Dr. Kovács Henrik néptánc oktatásról szóló foglalkozásának tárgya, tartalma valójában teljesen lefedte ének-zenetanári tevékenységünket: a népi játékok, mondókák, kiolvasók, dalosjátékok a mi repertoárunk részét is képezik, a különbség a súlyponti eltolódásban van. Ismét a tudatos alkalmazás szempontjából éreztem fontosnak elmerülni ebben a területben is: hasznos volt látni, hogy milyen részkapességek fejlesztésére alkalmazhatjuk a tánc elemeit, ennek ismeretében bátrabban és ügyesebben alkalmazhatjuk zenés foglalkozásainkon is.

Egy továbbképzés nem csak a befogadás tere, hanem a megvitatásé is, ami ezúttal különös módon valósult meg. Szerencsére sok ismerős kollégával találkozhattam, olyanokkal is, akikkel eddig csak az internetes felületről ismerhettük egymást, de egykori csoporttársam is a hallgatók között volt. A húszfős társaság egy nyelvet beszélt, az előadásokban konstruktívan, alkotó módon és érdeklődően vettünk részt, a szünetekben pedig rögtön meg is vitattuk a hallottakat és tapasztalatot cseréltünk, ki mit és hogyan csinál a maga iskolájában. A velük való találkozás és megismerkedés éppoly örömteli és hasznos volt, mint a három nap előadásain való részvétel.

Végezetül a legnagyobb tisztelet és elismerés hangján szeretnék köszönetet mondani a program vezetőjének, **K. Udvari Katalinnak**. Hála az ő gondos és alapos szerkesztő munkájának, egyedülálló találkozási felület jöhetett létre tudósok, karnagyok, pedagógusok, művészek között. Mindannyiunk számára különleges módon nyújtott feltöltődést a hétvége, és adott megerősítést abban, hogy a zenei műveltség megszerzése, megkedveltetése az iskola kötelessége, amiben nekünk személyesen komoly, döntő felelősségünk van. Katalin missziós munkájához szívből kívánok további sok erőt, kedvet és sikert!